

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLÜGYI ÉS
BIZTONSÁGPOLITIKAI
FŐKÉPVISELŐJE

Brüsszel, 2013.12.18.
JOIN(2013) 31 final

**KÖZÖS KÖZLEMÉNY AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ
EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

A Guineai-öblöt érintő kihívásokra adandó uniós stratégiai válasz elemei

A Guineai-öblöt érintő kihívásokra adandó uniós stratégiai válasz elemei

ÖSSZEFOGLALÁS

A Guineai-öböl partja mentén elhelyezkedő államok számos, Afrika országai számára jól ismert kihívással szembesülnek. Azonban a parti vizek ellenőrzésének hiányából és a part menti területek megközelítésének és védelmének gyenge ellenőrzéséből adódó veszélyeknek a közelmúltban tapasztalható növekedése különleges kihívást jelentenek a régió országai számára¹. Ennek következményeként többek között megnőtt a bűncselekmények és terrorista cselekmények száma, ami az Unióra nézve is egyre komolyabb veszélyt jelent. Ez a közös közlemény ezért áttekinti az említett veszélyek teljes körét, a part menti államok és az Unió számára ezekből adódó kockázatokat, valamint azokat a lehetséges intézkedéseket, amelyeket az Unió és a nemzetközi közösség hozhat annak érdekében, hogy segítse az érintett államokat a probléma megoldásában.

Veszélyek

A veszélyek megjelenési formái eltérőek, gyakran határokon átnyúlóan, összefüggésben állnak egymással és a bűnözés elterjedéséhez vezethetnek, ami kockázatot jelent az említett országok stabilitására és eredményességére nézve, ezáltal csökkentve a sikeres gazdasági fejlődés, illetve a szegénység visszaszorításának esélyét, amely célok mellett az Unió elkötelezte magát. A veszélyeknek három különböző típusát különböztetjük meg:

- (a) főként a tengerhez kapcsolódó veszélyek, többek között az illegális halászat, a tiltott hulladéklerakás, valamint a tengeri kalózkodás és fegyveres rablás²;
- (b) a tengerről a szárazföld felé irányuló veszélyek, elsősorban a kábítószeres, a fegyveres, a hamisított áruk kereskedelme, illetőleg a fentiekkel összehasonlítva gyakran ellenkező irányban zajló emberkereskedelem.
- (c) a szárazföldről kiinduló, tengerhez kötődő gazdasági tevékenységre, különösen a tengeri olaj- és gázkitermelő ágazatra vonatkozó veszélyek, beleértve a túszejtést, lopást („üzemanyagvételezés”) és a kikötőkben bekövetkező bűncselekményeket.

Ellenintézkedések nélkül az említett veszélyek mértéke annyira megemelkedik, hogy az a helyi és a nemzetközi érdekeket egyaránt sérteni fogja.

Közös afrikai és európai érdekek

Az Európai Uniónak és a régió országainak jelentős közös érdekei vannak. A régió hosszú partvonallal rendelkezik, emellett gazdag olyan erőforrásokban, amelyek mind a helyi foglalkoztatás és fogyasztás, mind pedig az Európával folytatott kereskedelem szempontjából döntő fontosságúak. A tengeri erőforrások, köztük a halászati erőforrások fenntarthatósága központi kérdést jelent a helyi közösségek, valamint az európai fogyasztók számára. Biztonságos globális szállítási útvonalakra és zavartalan kereskedelmi halászatra van szükség. Az Unió energiaellátásának jelentős része ebből a

¹ Az érintett államok közé tartoznak azok a szomszédos, tengerparttal nem rendelkező országok is, amelyek ellátása a part menti gazdasági tevékenységektől függ.

² A nemzetközi jog különbséget tesz a „kalózkodás” – azaz a nemzetközi vizeken bekövetkezett események – és a „fegyveres rablás a tengereken” fogalma – vagyis a parti tengereken bekövetkezett események – között;

régióból származik; a befektetőket és a munkaerőt egyaránt védeni kell a fizikai támadásoktól. A narkotikumok és egyéb illegális áruk part menti és a szárazföldi határok mentén történő kereskedelme egyre inkább károsítja a helyi közösségeket és tüzelőanyag-problémákat okoz Európában.

Az Unió legfontosabb célkitűzése ezért az, hogy segítse a térség – sok esetben igen gyenge – államait, hogy a gazdaság és az intézmények sikeres és törvényes fejlődése által békét, biztonságot és jólétet teremthessenek, összhangban mind a béke és biztonság afrikai struktúrájával (APSA), mind pedig az általános uniós szakpolitikákkal; a politikai konszenzus megteremtése, amely lehetővé teszi és tiszteletben tartja Afrika önállóságát, valamint egy átfogó megközelítés keretében összehangolja a meglévő programokat a regionális fejlődés és biztonság megteremtése céljából. Az Afrika más területein, elsősorban Afrika szarván, a Száhlil övben és a Nagy-tavak régiójában szerzett tapasztalatok azt jelzik, hogy a régió országaival és az afrikai regionális szervekkel szoros együttműködésben végrehajtott korai megelőző intézkedések sokkal költséghatékonyabbak, mint az utólagos intézkedések. Ezek a tapasztalatok azt is megmutatták, hogy mekkora értéket jelent a halmazott hatás elérése érdekében a különböző szempontok, például a politikai, a jó kormányzást/korrupcióellenességet érintő, az intézményi, a gazdasági, a biztonsági, és a fejlődést szolgáló szempontok integrálása.

Intézkedés

Az Unió csökkentheti a fenti kockázatokat azáltal, hogy támogatást nyújt a térség érintett államainak a jogállamiság és az eredményes kormányzás megerősítéséhez, többek között a tengerészeti hatóságok, a rendőrség, a haditengerészet, a katonaság, a parti őrség, valamint a vámügyi és a bevándorlási szolgálatok tevékenységének javítása által.

Mivel a tengeri határok átfogó kijelölésére még mindig nem került sor, ezek teljes mértékben átjárhatók és őrizetük meglehetősen nehéz, a rendőrség és a part menti államok közötti együttműködés és a kialakulóban lévő regionális koordinációs mechanizmusok megerősítése a lehetséges intézkedés alapvető kiindulási pontja. Az Unió emellett támogathatja a térség országait a rájuk mint lobogó szerinti államra, illetve mint part menti országra vonatkozó nemzetközi kötelezettségek teljesítésében.

Ezért a Bizottság azt javasolja, hogy az Unió és intézményei, a delegációk és a tagállamok, amelyek együttműködnek más nemzetközi szervezetekkel és helyi partnerekkel, fogadjanak el egy négy konkrét célkitűzést tartalmazó átfogó megközelítést:

1. Közös álláspont kialakítása a Guineai-öblöt érintő veszélyek terjedelmével, és azzal a szükséglettel kapcsolatosan, hogy ezen veszélyekkel a térség országainak és a nemzetközi közösségnek foglalkoznia kell.
2. Annak elősegítése, hogy a térség nemzeti kormányai szilárd alapokra helyezték intézményeiket és tengerészeti hatóságait, valamint kiépítsék azon képességeiket, amelyek biztosítják a tudatos fellépést a tengerekkel kapcsolatban, a biztonságot és a jogállamiságot a part menti övezetben.
3. A régió virágzó gazdaságainak a nemzeti és a regionális fejlesztési stratégiákkal összhangban történő támogatása a munkahelyteremtés céljából, továbbá segítségnyújtás a veszélyeztetett közösségek alkalmazkodóképességének kialakításához, valamint a bűncselekmények vagy erőszakos cselekmények megakadályozásához.

4. Az együttműködési struktúrák megerősítése a régió országai és a regionális szervezetek között annak érdekében, hogy sor kerüljön azokra a szükséges intézkedésekre, amelyek csökkentik a tengert és szárazföldi területeket érintő veszélyeket.

A VESZÉLYEK TERMÉSZETE ÉS KIALAKULÁSA

E közös közlemény földrajzi hatóköre egy 6 000 kilométeres, Szenegáltól Angoláig terjedő partszakasz, beleértve a Zöld-foki szigeteket és São Tomé, illetőleg és Príncipe szigetét is, és két földrajzi, politikai és gazdasági régióra terjed ki: a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségére (ECOWAS) és a Közép-afrikai Államok Gazdasági Közösségére (ECCAS), melyek egyaránt tagjai a Guineai-öböl Bizottságnak (GGC), valamint az Afrikai Uniónak (AU).

Az elmúlt évtizedben a nyugat- illetve közép-afrikai tagállamok megtapasztalták a dinamikus gazdasági növekedést, amely egyes államokban a kormányzás megerősödésével, más államokban a kormányzás meggyengülésével járt együtt. Némelyik ország biztonságosan közelít a közepes jövedelmű státusz eléréséhez, más országoknak ugyanakkor hosszú utat kell megtenniük, hogy – összhangban a millenniumi fejlesztési célokkal (MFC) – csökkentsék a szegénységet. Valamennyi országot veszélyeztetheti azonban a Guineai-öblöt érintő növekvő bizonytalanság és bűnözői tevékenység, és az instabilitásnak, illetőleg a gazdasági zavaroknak közvetlen hatásai lesznek az Unióra is.

A kábítószeres, emberek, fegyverek, nyers gyémántok, hamisított gyógyszerek és az illegális hulladék³ kereskedelme formájában megnyilvánuló **szervezett bűnözés**, a számítástechnikai bűnözés és az ezekhez kapcsolódó pénzmosás színtere gyakran a Guineai-öböl rosszul ellenőrzött szárazföldi területe és a tengeri határok közötti terület. A kereskedelmi útvonalak gyakran átszelik az instabilitástól és válsághelyzetektől sújtott területeket, illetőleg a terrorizmus által érintett Szahil övet és Nigéria északi részét. A kábítószeres, és különösen a kokain, illetőleg a fegyverek⁴ kereskedelme jelentős szerepet játszott a kormányzati intézmények meggyengülésében Nyugat-Afrika számos országában, különösen Bissau-Guineában. Egyes esetekben ez a tevékenység kiegészítő bevételi forrást biztosít a Szahil öbölben tartózkodó terrorista csoportok számára. Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának (UNODC) becslése szerint a Nyugat-Afrikából Európába szállított kokain értéke csupán 2011-ben 1,25 milliárd USD volt, emellett az illegális bevándorlók nagy része – köztük az emberkereskedelem áldozataival – ugyancsak Európa felé áramlik. Az illegális kereskedelem emellett a kakaót, a gyapotot, a fát, a kesudiót, az aranyt és a gyémántot is érinti⁵.

A tengeri kalózkodás és a fegyveres rablás egy másik súlyosbodó veszélyforrás. A Guineai-öbölbe irányuló, illetőleg az onnan kiinduló tengeri kereskedelem irányítását nagyrészt az Unió végzi. A térség az Unió stratégiai tengeri érdekei közé tartozik. Egy időben átlagosan 30, európai uniós lobogó alatt közlekedő vagy az unió tulajdonában álló hajó tartózkodik a Guineai-öbölben. Az elmúlt évtizedben az 551 jelentett támadás és támadáskísérlet többségére a nemzeti joghatóságokon belül

³ Az illegális hulladékok körébe tartoznak például a növényvédő és gyomirtó szerek, az olajszenyezés és a kezeletlen ipari hulladék, ideértve a nukleáris és aeroszolozó szennyező anyagokat is.

⁴ Az UNODC becslései szerint a Guineai-öböl térségében 5-7 millió kézi lőfegyver és könnyű fegyver van forgalomban.

⁵ A gyémánt hozzájárult a régióban fennálló konfliktus fokozásához, ami a kimberley-i folyamat (KF) tanúsítási rendszerének létrehozásához vezetett azzal a céllal, hogy megakadályozható legyen a konfliktusgyémántok nemzetközi piacokon való megjelenése.

került sor, és az eseteknek csak kevesebb mint 20 %-ára a nemzetközi vizeken; 2012-ben a legtöbb esemény Nigéria és Togo partjainál történt. Az említett támadások főleg a hajók vesztegelésének vagy kikötésének idején, illetőleg a tengeri fúrótornyoktól vagy tároló hajóktól való távozáskor történtek. A legutóbbi elemzések ugyanakkor azt mutatják, hogy fennáll annak kockázata, hogy a támadásokra a parttól távolabb eső pontokon kerül sor, hasonlóan a szomáliai kalózok által alkalmazott módszerhez, akik anyahajóként használt hajókról indítják a nemzetközi vizeket érintő támadásaikat. A félelmek szerint a kalózok nagyobb értékű részesedés fejében az Afrika szarván alkalmazott módszert másolva adott esetben túszejtéshez folyamodnak. A személyzettel szemben váratlanul, adott esetben fegyverek igénybevételével alkalmazott erőszak nyugtalanító tendenciát jelent.

Az **olajlopás** és az „üzemanyag-kalózkodás” magában foglalja mind az „üzemanyag-vételezést”, mind pedig a tartályhajók eltérítését az üzemanyag megszerzése érdekében. Egy közelmúltbeli becslés szerint Nigériában egy nap alatt mintegy 100 000 hordónyi üzemanyagot loptak el, amelyet aztán ismét értékesítettek a feketepiacon. Az olajipari munkásokat a fúrótornyhoz átszállító vontatóhajók is szolgálhatnak a kalózok vagy fegyveres bűnözők célpontjaként. E tevékenységek elvonják a kormányok bevételeit, növelik a kereskedelem biztonsági költségeit és elbátortalanítják a további befektetőket. A kőolaj- és petrokémiai ipar védelmére való összpontosítás nemcsak – az eddig a támadások epicentrumának számító – Nigériában fontos, hanem egyre fokozottabban távolabbi területeken is, így Egyenlítői-Guineában, Ghánában, Kamerunban, Gabonban, a Kongói Köztársaságban, Csádban, Libériában és Angola partjainál⁶. Az olajlopáshoz kapcsolódó olajszivárgás gyakran súlyosítja a parti környezet szennyezettségét, és így megnehezíti a halászati és mezőgazdasági megélhetést.

Jogellenes halászat: A halászat a Guineai-öböl számos országban továbbra is fontos gazdasági ágazat: Mauritániában a bevételek 25–30 %-át, Szenegálban a kivétel 25–30 %-át, míg Bissau-Guineában az államháztartási bevételek 25–40 %-át teszi ki a Világbank, valamint az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete szerint. A jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat a Guineai-öböl part menti tagállamai számára mintegy 350 millió USD kiadással jár évente, emellett komoly környezetvédelmi veszélyt jelent a halállományokra nézve, és a halászati ágazat teljes összeomlásához vezethet. A feltételezések szerint a Guineai-öböl partvonalán a teljes fogás becsült mértéke 40 %-kal magasabb volt a bejelentetteknél. Ennek következményeként az államok jelentős forrásoktól és bevételektől esnek el, továbbá károkat szenved az élelmezés és romlik a megélhetés.

A **munkanélküliség** a Guineai-öböl országaiban a becslések szerint körülbelül 40 %-os, az ifjúsági munkanélküliség meghaladja a 60 %-ot. A hivatalos, legális gazdaságban a fiatalok számára nem rejlenek kellő lehetőségek. Ezenfelül, az élelmezésbiztonság hiánya a vidéki területeken ösztönzi a vidéki területekről a városok felé irányuló migrációt, ami a városi lakosság gyors növekedését eredményezi, további kihívások elé állítja a már amúgy is nehézségekkel küzdő szociális és gazdasági infrastruktúrát és feszültséget kelt a városi lakosság körében. Az említett magas munkanélküliség ahhoz vezethet, hogy a fiatalok megélhetésük biztosításának érdekében a bűnözés útjára lépnek és „gyalogosnak” állnak kalóz- és bűnszervezeteknél, vagy meglehetősen veszélyes körülmények közepette az illegális migrációt választják.

AZ UNIÓ ÉRDEKEI

⁶ Európai parlamenti jelentés, 2011. augusztus, PE 433.768: „Az olajtársaságok tevékenységeinek a környezetre, az egészségre és a fejlődésre gyakorolt hatásáról a Szubszaharai-Afrikában” az Angola és Nigéria esetében levont tanulságokra összpontosít.

Az Uniónak jelentős gazdasági, fejlesztési, kereskedelmi és biztonsági érdekei fűződnek a Guineai-öbölhöz. A szegénység felszámolása és a gazdasági fejlődés támogatása melletti uniós elkötelezettséget a Cotonoui Megállapodás rögzíti. Az Unió emellett elszántan támogatja a természeti erőforrások, köztük a szénhidrogének és a halállomány fenntartható kiaknázását a régióban. Európa energiaszükségleteinek mintegy felét importból fedezi, ezen belül olajszükségletének közel 10 %-a és földgázszükségletének 4 %-a a Guineai-öbölből származik. Nigéria, Angola, Egyenlítői-Guinea és Gabon jelentős nyersolajszállítók, Nigéria emellett a földgázellátásban is jelentős szerepet játszik. A régió Európához viszonyított közelsége és tengeren keresztüli egyszerű megközelíthetősége komparatív előnyöket biztosít számára a Közel-Kelettel szemben az európai olajszükségletek fedezése terén, emellett Európa továbbra is elsődleges exportpiacot jelent egyéb regionális termékek, köztük az erdészeti, a mezőgazdasági és ásványi erőforrások tekintetében⁷.

A terület egyre nagyobb vonzerőt jelent az európai befektetők számára, nem csupán a természeti erőforrások terén, hanem a fogyasztási cikkek és a szolgáltatások ágazatában is, ideértve a mobiltelefon-ágazatot. Emellett a gazdasági növekedés felgyorsulásával a régió lehetséges exportpiacként is egyre jelentősebbé válik. Mindez fokozza az olyan partnerséghez fűződő kölcsönös érdekeket, amely a biztonság és stabilitás biztosítása által előmozdítja a növekedést és a foglalkoztatást.

Az Uniónak is érdekében áll a stabilitás előmozdítása a Guineai-öbölben, hogy ezáltal védelmet nyújthasson saját polgárai számára a kábítószerhez, terrorizmushoz, kalózkodáshoz és fegyveres rablásához, valamint a bűnözésnek a régióban megnyilvánuló egyéb formáihoz kapcsolódó veszélyekkel szemben.

EDDIGI INTÉZKEDÉSEK

Az említett veszélyekre az eddigiekben adott válaszként számos nemzetközi, regionális és nemzeti szintű kezdeményezésre került sor az öt évben:

- Az **ENSZ Biztonsági Tanácsának** a Guineai-öblöt érintő kalózkodással és fegyveres rablással foglalkozó két határozata⁸ egyrészt hangsúlyozza annak szükségességét, hogy kerüljön elfogadásra egy olyan, a térség államai által irányított átfogó megközelítés, amelynek célja a Guineai-öblöt érintő kalózkodással és fegyveres rablással, valamint az ezek okaival való szembeszállás; továbbá meghatározza azt az igényt, hogy ez a megközelítés a Guineai-öböl tengeri területeinek védelme és biztonsága fokozása érdekében a meglévő nemzeti, regionális és a régió kívüli kezdeményezésekre épüljön. Összességében mindkét határozat a béke és a stabilitás fenntartásának előmozdítására összpontosít a Guineai-öböl térségében.
- A G8 védnöksége alatt és az Unió részvételével a **Guineai-öböl csoport barátai (FOGG)** elnevezésű kezdeményezés indult a tengerhajózási biztonság kérdésének kezelésére a Guineai-öbölben. A kezdeményezés az afrikai felelősségvállalást, a gazdasági fejlődés és a biztonság közötti összefüggést, az információk koordinálásának és cseréjének fontosságát, valamint a kormányzásra és a jog érvényülésére is kiterjedő átfogó válasz szükségességét helyezi előtérbe.

⁷ Példaként említhető a vasérc (Nigéria, Gabon és Kamerun), a gyémánt (Guinea, Libéria és Sierra Leone), a mangán (Gabon), a bauxit (Guinea), a kobalt és a fa (Kamerun), valamint a kakaó (Ghána és Elefántcsontpart).

⁸ Az ENSZ BT 2018 (2012) és 2039 (2011) határozata

- Az **Unió** a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat problémáját a jogellenes halászatra vonatkozó rendelet végrehajtásán keresztül, valamint az Uniónak a több nyugat- és közép-afrikai, parti állammal kötött halászati partnerségi megállapodása útján kezeli, amelyek elősegítik a halászat szabályozását, ideértve az uniós hajók általi halászatot is, valamint támogatást nyújtanak az irányítás fejlesztéséhez és javításához, valamint a halászati szektor ellenőrzése iránti erőfeszítésekhez.
- Az **ECCAS és ECOWAS** regionális szervezetek – a növekvő nemzetközi nyomás és támogatás együttes hatására – szakpolitikákat fogadtak el és konkrét intézkedéseket vezettek be, többek között az ECOWAS esetében egy átfogó, válságmegelőzési keretet 2008-ban, amely többek között határokon átnyúló és tengerhajózási biztonsággal összefüggő kérdésekkel foglalkozik, továbbá a Praia tervet, amely a kábítószerekkel kapcsolatos növekvő problémákra összpontosít, végül pedig a terrorizmusellenes stratégiai és végrehajtási tervet. Az ECCAS 2008 óta rendelkezik a tengerhajózási biztonságra vonatkozó integrált stratégiával, valamint létrehozta a közép-afrikai országok tengerhajózási biztonságának regionális központját (CRESMAC). Az Afrikai Unió 2012-ben integrált tengerhajózási biztonsági stratégiát fogadott el („2050 African Integrated Maritime Security Strategy”).
- A Guineai-öböl **egyes országai** megkezdték erőforrásaik növelését, valamint egymással együttműködve a tengeri, illetőleg szárazföldi szervezett bűnözés felszámolására irányuló stratégiák kidolgozását; ilyen stratégia például a Nigériai Szövetségi Köztársaság és a Benini Köztársaság közös járőrszolgálatának kialakítása („Operation Prosperity”).
- Az uniós tagállamokkal, valamint egyéb nemzetközi partnerekkel, mint például az Egyesült Államokkal, Brazíliával, Kínával, Indiával, Dél-Afrikával és más országokkal létrehozott kétoldalú programok növekvő támogatást nyújtanak a szakpolitikák kidolgozásához, koordinálásához és az intézményi kapacitásépítéshez. Az uniós tagállamok részéről megnyilvánuló támogatás már most igen jelentős, különösen a kulcsfontosságú intézmények és szolgáltatások kapacitásépítése terén.
- A **Guineai-öböl állam- és kormányfőinek** 2013. június 24-25-én Yaoundéban tartott **csúcstalálkozójának** eredményeként:
 - a) elfogadták a Nyugat- és Közép-Afrikát érintő, hajók elleni kalózkodás és fegyveres rablások, valamint az illegális tengerészeti tevékenységek megelőzésére és visszaszorítására vonatkozó magatartási kódexet, amelyet három évet követően felülvizsgálatnak vetnek alá⁹;
 - b) elfogadásra került az ECCAS, ECOWAS és a GGC nyugat- és közép-afrikai tengeri biztonsággal és védelemmel foglalkozó vezetői által aláírt egyetértési megállapodás, amely

⁹ A kódex alapjául a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) az Indiai-óceán nyugati részére vonatkozó, Dzsibutiban elfogadott magatartási kódexe szolgált. Főbb sajátossága, hogy különös hangsúlyt fektet az információcserére és koordinációra, amelyet az egyes államokban kijelölt nemzeti kapcsolattartó pontok, valamint számos regionális, transznacionális és a régiók közötti tengerbiztonsági koordinációs központok segítenek elő. Emellett a magatartási kódexben szerepel a tagállamok arra vonatkozó világos kötelezettségvállalása, hogy kizárólagos gazdasági övezeteket határoznak meg, és végrehajtják saját jogszabályukat többek között az alábbiak vonatkozásában: halászat, tengeri kalózkodás és fegyveres rablás, környezetvédelem, hulladéklerakás és ásványkincsek, beleértve a gázolajat. A nagyobb afrikai szerepvállalás érdekében a kódex az Afrikai Unió, nem pedig az IMO égisze alatt marad. Egyelőre a kódex jogilag nem kötelező erejű.

rögzíti egy szakértői csoport létrehozását, amelynek feladata a magatartási kódexben foglaltak végrehajtásának nyomon követésére szolgáló cselekvési terv elkészítése;

c) határoztak az egyetértési megállapodásban körvonalazott, régió belüli koordinációs központ Yaoundéban való elhelyezéséről. A központ felel majd a végrehajtás felügyeletének mechanizmusáért az Afrikai Unió égisze alatt.

A stratégiai követelmények és a szükséges szakpolitikák meghatározása terén már sok feladat elvégzésre került. A végrehajtást azonban nagy mértékben hátráltatta az erőforrások szűkössége, így a szervezett bűnözés növekvő tendenciájának megfordításához szükséges további beruházások továbbra sem tudnak megvalósulni.

TOVÁBBI LÉPÉSEK

A yaoundéi csúcstalálkozón az egyes tagállamok, regionális szervezetek és a GGC szilárdan elkötelezték magukat az egymással és a nemzetközi partnerekkel folytatott együttműködés mellett a lehető legszélesebb értelemben vett regionális tengerhajózási biztonság kidolgozásának érdekében.¹⁰ Ezért e csúcstalálkozó nyomon követése az uniós megközelítés kidolgozásának hasznos kiindulási pontját jelenti.

Az uniós megközelítésnek három elven kell alapulnia:

- partnerség a Guineai-öböl államaival, azok regionális szervezeteivel és a térségben működő egyéb nemzetközi szervezetekkel (ECOWAS, ECCAS, GGC, Nyugat- és Közép-Afrika Tengerészeti Szervezete [MOWCA], valamint az ENSZ Közép- és Nyugat-Afrikával foglalkozó irodáival: az UNOCA-val és az UNOWA-val, továbbá nemzetközi szervezetekkel, köztük az Afrikai Unióval és az ENSZ ügynökségeivel, például a Nemzetközi Tengerészeti Szervezettel [IMO], illetőleg az Interpollal, a Vámigazgatások Világszervezetével [WCO] és másokkal);
- a problémák átfogó megközelítése, amely biztosítja a biztonságot, a fejlesztés és a kormányzási kérdések egyetlen stratégiai keretben való integrálását;
- a más afrikai régiókra vonatkozó stratégiáinkból levont tanulságok alkalmazása.

Az EU javaslatot tesz egy olyan, a kormányzást érintő kérdésekre, valamint a szárazföldi és tengeri biztonsági kockázatokra és kihívásokra vonatkozó integrált megközelítés kialakítására, amely a tengerészeti területet érintő, határokon átnyúló szervezett bűnözés valamennyi aspektusával foglalkozik a Yaoundéban aláírt magatartási kódexben meghatározottak szerint, és amely kezeli az alapul szolgáló okokat és elősegíti a regionális békét, a biztonságot, a stabilitást, a jó kormányzást és a fejlődést. A határigazgatás támogatása, a jogállamiság, a jogi és biztonsági keretek reformja, az igazságszolgáltatás és az emberi jogok elérhetőségének biztosítása, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, ideértve az illegális migrációt, az előttünk álló hosszú távú feladatok nélkülözhetetlen elemeit jelentik. Szintén kulcsfontosságú a gazdasági kormányzás, így például a jobb gazdálkodás és a társadalmi részvétel a természeti erőforrások (köztük a kőolaj, a halászat és egyebek) kiaknázása során. További fontos elem az eddigi sikeres uniós fellépésekre való építkezés, valamint a Száhlil övre és Afrika szarvára vonatkozó uniós stratégiák kapcsán levont tanulságokból való okulás, továbbá a nemzeti, regionális és nemzetközi szinten végzett együttműködés azon

¹⁰ Az Unió a tengerészeti biztonságot a 2004/725/EK rendelet 2. cikkének 5. pontjában az olyan megelőző intézkedések kombinációjaként határozza meg, amelyek célja a tengeri közlekedés és a kikötőlétesítmények védelme a szándékos jogellenes cselekmények fenyegetéseivel szemben.

tagállamokkal vagy tagállamok csoportjaival, amelyeknél megvan a cselekvéshez szükséges politikai szándék (illetőleg a további tagállamok csatlakozásra való ösztönzése).

Mindezt figyelembe véve az uniós megközelítés a következő négy célkitűzésre fog összpontosítani:

1. célkitűzés – *Közös álláspont kialakítása a Guineai-öbölt érintő veszélyek terjedelmével, és azzal a szükséglettel kapcsolatosan, hogy ezeket a veszélyeket felszámolják a régió országai és a nemzetközi közösség közötti együttműködés segítségével.*

A cél a politikai döntéshozatal és cselekvés megalapozott, konkrét tényekre támaszkodó alapjának kidolgozása, a felelősségvállalás szemléletének népszerűsítése az afrikai országok körében, valamint a problémák kezelésére irányuló politikai akarat ösztönzése. Emellett lehetővé kell tenni az Unió számára a javasolt intézkedések költségének és hasznának pontosabb meghatározását.

A kulcsfontosságú érintettekkel való együttműködés az országokban és regionális szervezetekben, ideértve a civil társadalmi szervezeteket, a nem kormányzati szervezeteket, a regionális halászati gazdálkodási szervezeteket és a magánszektor, lehetővé teszi a veszély mértékére vonatkozó átfogó kép kialakítását, a lehetőségek feltérképezését és a prioritások elfogadását.

Lehetséges intézkedések:

- az adatgyűjtés (jelenleg a tengeri események csupán 30–50 %-a kerül bejelentésre) és az információcsere javítása;
- a földrajzi és tematikus prioritási területek azonosítása, adott esetben együttműködésben más nemzetközi szereplőkkel, az uniós intézkedések összpontosításának érdekében;
- az instabilitás tágabb értelemben vett tényezőinek a kockázati szintnek megfelelő felszámolása olyan eszközök alkalmazásával, mint a konfliktusokkal kapcsolatos korai előrejelzési rendszer és a konfliktusok kockázatértékelése, valamint az Unió emberi jogi stratégiája;
- a tematikus (a biztonság, a kábítószer-kereskedelem, valamint a terrorizmus elleni küzdelem területét érintő) és a földrajzi politikák és stratégiák összehangolásának biztosítása;
- szoros kapcsolatok fenntartása a magánszektorral, különösen az ipari, a kisüzemi halászati és bányászati ágazatokkal, továbbá a hajózási társaságokkal annak biztosítására, hogy az említett ágazatok szempontjait figyelembe vegye a kormány.
- a civil társadalommal, ipari ágazatokkal és a kormányokkal folytatott párbeszéd támogatása.

2. célkitűzés – *A regionális kormányok támogatása a biztonság és jogállamiság biztosítására szolgáló intézmények és képességek létrehozása során.*

A rugalmas, a veszélyeket fenntartható módon ellensúlyozni képes nemzeti (és regionális) intézmények elengedhetetlenek a szervezett bűnözői hálózatok elleni hatékony küzdelemhez. Az említett intézményeknek elkötelezettnek kell lenniük a bűnözés elleni küzdelem iránt, rendelkezniük kell az ehhez szükséges mandátummal és erőforrásokkal, valamint a szakterületeket is érintő műszaki kapacitással. Az Unió rendelkezik a helyi kapacitások kiépítésének támogatásához szükséges tapasztalatokkal és forrásokkal, és a politikai párbeszéd révén ösztönöznie kell a szükséges politikai támogatást.

Az említett intézmények a következők:

- politikai intézmények (például parlamentek, választásokat lebonyolító szervek, politikai pártok), amelyek mandátumot adhatnak más intézményeknek a beavatkozásra, és ehhez megfelelő jogi keretet biztosíthatnak;
- biztonsági intézmények (például a belbiztonsági erők, parti őrségek, kikötői hatóságok, vámhatóságok és a katonaság – szárazföldi, tengeri és légi erők, minden esetben a kapcsolódó operatív információgyűjtő funkciókkal ellátva) amelyek a határőrizeti műveleteket végezhetik, és szükség esetén beavatkozhatnak a kereskedelmi útvonalak és olajipari létesítmények védelmére, illetőleg az illegális tevékenységek, például a kábítószer- vagy emberkereskedelem megakadályozása érdekében. Meg kell teremteni a megfelelő jogi kereteket és a politikai elszámoltathatóság feltételeit a súlyos szárazföldi, illetőleg tengeri bűncselekmények vonatkozásában viselt felelősségek egyértelműsítése érdekében. A kapacitás megerősítésére van szükség a legsérülékenyebb területeken (például a tengeri kalózkodás elleni küzdelem vagy a kábítószeres felderítése terén).
- a jogállamiság intézményei (például rendőrség, bíróságok és börtönök, ideértve a szakosodott törvényszékeket például a vámügyek vagy halászat területén) amelyek a) lehetővé teszik a gyanúsítottak elleni nyomozást, azok perbe fogását és megfelelő büntetését összhangban a jogszabályokkal és figyelembe véve a emberi jogi normákat; b) elősegítik az igazságszolgáltatáshoz és az emberi jogok védelméhez való hozzáférést (az emberkereskedelem áldozatai számára is); továbbá előmozdítják az igazságügyi és belügyi reformot. Ezzel kapcsolatos kulcsfontosságú dimenzió a bírák és nyomozási bírók függetlensége és védelme, továbbá a törvényszéki szakértői kapacitás rendelkezésre bocsátása a bírósági bizonyítás biztosítására, valamint az illegális kihallgatási módszerek alkalmazásának csökkentése.
- gazdasági és környezetvédelmi irányítási intézmények: a nemzeti hatóságoknak csökkenteniük kell az esetleges korrupciót, a nemzeti pénzügyi intézmények által meg kell előzniük a pénzmosást, el kell kerülniük a természeti erőforrásokra vonatkozó szerződések korrump vagy alkalmatlan kezelését, és kereskedelmi műveletek által biztosítaniuk kell az eredményes környezetvédelmi irányítást.
- felügyeleti intézmények és a civil társadalom képviselői (például számvevőszék, ombudsman, korrupcióellenes intézmények, média, nem kormányzati szervezetek, agytrösztök, közösségi csoportok), akik vagy amelyek ösztönözni képesek a jó kormányzást és a jogállamiságot, melynek révén lehetővé válik a szervezett bűnözői hálózatok működési lehetőségeinek visszaszorítása.

Az Uniónak együtt kell működnie a helyi közösségekkel, a civil társadalommal és a médiával, hogy az említett intézmények a polgárok számára felelősségre vonhatók legyenek.

Lehetséges intézkedések:

- a) a jogállamiság javítása a nemzeti bűnüldöző szervek és az igazságszolgáltatás megerősítése által; a tengeri és szárazföldi ellenőrzési kapacitások javítása; a kábítószeres és a szervezett bűnözés elleni harcban a fokozott együttműködés és a regionális koordináció támogatása, beleértve a biztonsági és jogi együttműködést, az információcserét, valamint a határokon átnyúló emberkereskedelem elleni közös fellépéseket; az integrált tengerpolitikai stratégia („2050 African Integrated Maritime Security Strategy”) fejlesztésének támogatása és a tengeri biztonságot megsértő események ellenőrzésének és bejelentésének javítása, ideértve a büntetőeljáráshoz szükséges bizonyítékok gyűjtésének javítását is;
- b) a gazdasági és környezetvédelmi irányítás javítása a halászatra és a tengeri ásványkincsek kiaknázására vonatkozó jogi keretek fejlesztése és végrehajtása révén, beleértve a halászati engedélyezési rendszereket is; a nemzetközi szervezetekkel, regionális halászati irányító

szervezetekkel és egyéb fontos szervezetekkel folytatott együttműködés a nemzetközi jog és a regionális normák tiszteletben tartásának biztosítása során; együttműködés a magánszektormal – beleértve a kőolaj- és tengerészeti ágazatot, a vállalati felelősségvállalással kapcsolatos intézkedések és a civil társadalommal, valamint a helyi közösségekkel való konzultáció ösztönzése érdekében.

3. célkitűzés – *A virágzó gazdaságok létrejöttének támogatása a parti államokban, képessé téve őket az alapvető szolgáltatások és a foglalkoztatási lehetőségek nyújtására, valamint a polgáraikat sújtó szegénység csökkentésére.*

A Guineai-öböl számos állama a törékeny, legkevésbé fejlett országokhoz (LDC-országokhoz) tartozik, amelyek kulcsfontosságú, például a várható élettartamra, az egészségre és az írástudásra vonatkozó fejlesztési mutatói alacsonyak. A tömeges elszegényedés, a rossz kormányzás és az elmaradottság megkönnyítheti a bűnözés elterjedését. A jogszerű és fenntartható munkahelyek teremtése a fiatalok számára elősegítheti több, a Guineai-öböl számos országát jellemző bizonytalanság alapját jelentő problémák felszámolását.

Az Unió fejlesztési politikája, ideértve az Unió Változtatási programját, a legszegényebb, különösen törékeny helyzetű államoknak nyújtandó támogatásra összpontosít. A Változtatási program által érintett kulcskérdések magukban foglalják a jó kormányzást, az inkluzív és fenntartható növekedést, a mezőgazdaságot, az élelmezésbiztonságot, a tiszta energiát, és az éghajlatváltozás következményeihez való alkalmazkodás javítását. Az élelmezés, a kereskedelem, a gazdasági fejlődés és a foglalkoztatás tekintetében a régió számára egyértelmű a halászati ágazat fejlesztésének fontossága, különösen a part menti, kisüzemi halászat területén.¹¹

Lehetséges intézkedések

- A folyamatban lévő munka folytatása és kiterjesztése a Guineai-öbölben elhelyezkedő országok kulcsfontosságú iparágai szabályozásának és irányításának javítása terén, ideértve a halászatot és a kitermelést;
- a közösségi részvétel növelése a helyi gazdasági fejlődésben és a közösségek támogatása az energiához és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés kiterjesztése által;
- a Guineai-öbölben található országokkal, regionális halászati gazdálkodási szervezetekkel, nemzetközi szervezetekkel és más fontos érdekeltekkel folytatott egyeztetések a halászat és más nyersanyagkitermelő iparágak szabályozásának és irányításának javítása érdekében.

4. célkitűzés – *A régió országai közötti együttműködési struktúrák létrehozása a hatékony tengeri és szárazföldi határokon átnyúló fellépés biztosítása érdekében.*

A ügynökségek, valamint a köz- és magánszféra szereplői közötti átfogó információcsere és együttműködés fontossága elengedhetlenné teszi az említettek közötti hatékony tervezést és koordinációt, különös tekintettel a kulcsfontosságú regionális szervezetekre: az EWOCAS-ra, az ECCAS-ra és a GGC-re. Az Afrikai Unió tágabb értelemben vett koordinációs szerepe Afrika szarvának

¹¹ Az Unió számára ezenkívül lényeges potenciális előnyöket eredményezhet a halállományok védelmére és kezelésére vonatkozó helyi kapacitások megerősödése, az uniós halászati flották számára megnyíló jobb lehetőségek és a jobb helyi felügyeletnek köszönhetően javuló biztonságú tengeri útvonalak formájában.

vonatkozásában jó eredményekhez vezetett, és ezt a szerepet egyre inkább elismerik a Guineai-öbölben található regionális szervezetek. Az uniós együttműködésnek támogatnia kell ezt az integrációt és az erőfeszítések összehangolását.

Lehetséges intézkedések:

- A tervezés, koordináció és a regionális partnerek közötti kommunikáció javítása; a regionális szervezeteknek a fokozottabb együttműködéshez nyújtott segítség a yaoundéi csúcstalálkozó nyomon követése kapcsán;
- annak feltérképezése, hogy az aktív partnerek, mint az USA, Kanada, Japán, Kína, valamint az ENSZ, a Világbank és egyéb multilaterális szervezetek/intézmények mely pontokon fejthetnék ki pozitív hatásukat, ideértve az említett partnerekkel folytatott politikai párbeszédet;
- az államokkal, regionális szervezetekkel és egyéb regionális szervekkel folytatott uniós politikai párbeszéd során rendszeresen értékelni kell a tengeri és szárazföldi biztonság mértékét, a fejlődés helyzetét, tendenciáit, valamint a felmerülő igényeket;
- az EWOCAS, az ECCAS, a GGC és az Afrikai Unió erőfeszítéseinek támogatása a belső, a tagállamokkal, az egymással és a külső partnerekkel folytatott koordináció terén.

KÖVETKEZTETÉSEK

Bár nemzeti, regionális és nemzetközi szinten is sor került már néhány ígéretes lépésre, a bűncselekmények súlyossága, fajtája és változó jellege, valamint az ezek alapját képező problémák összetettsége több figyelmet kíván nemzeti, regionális és nemzetközi szinten egyaránt. Ez a megközelítés teljes mértékben összhangban áll, és kiegészíti a szegénység csökkentésére irányuló nemzeti politikákat és regionális kezdeményezéseket, továbbá szinergiát teremt a halászati partnerségi megállapodásokkal, valamint a jogellenes halászatra vonatkozó rendeletet végrehajtó intézkedésekkel. Egyértelmű, hogy a különböző célkitűzések teljesítését célzó, ebben a keretben meghatározott intézkedések kölcsönösen erősíthetik és kiegészíthetik egymást.

Ugyanakkor fontos e különböző kezdeményezések regionális szintű, uniós intézmények közötti, valamint az uniós tagállamok saját programjaival való, illetőleg a nemzetközi közösségen belül történő összehangolása. Célkitűzéseink hordereje, jóllehet széles körű és átfogja a gazdasági, szociális, kormányzási, biztonsági és fejlesztés kihívások teljes spektrumát, ebben a szakaszban helyes megközelítésnek tekinthető.

A jövőben azokra a pontokra kell összpontosítani, ahol az Unió a legnagyobb hatást tudja kifejteni. A yaoundéi csúcstalálkozót követően lehetőség nyílt a fejlődőben lévő, afrikai vezetésű regionális koordinációs platformok támogatásának erősítésére.

Végezetül a stratégiai keret lehetővé fogja tenni számunkra az Unió és partnerei által a Guineai-öbölben végzett munka könnyebb megítélését, valamint a feladatok következetesebb tervezését. A hatékonyabb koordinációra való uniós összpontosítás fokozása jelentős hatást fog gyakorolni a biztonságra, a befektetői bizalomra, a jólétre, az életfeltételek javítására, a környezetvédelem és az energiaellátásra.